

Nauji Kauno aukštojo mokslo steigties vertinimai ir kultūrinės jų reikšmės

Artėjančios Lietuvos universiteto įsteigimo Kaune šimtosios metinės skatina švietimo, mokslo, kultūros istorikus šių dienų žiūrėjimo ir aktualizavimo prasme įvertinti mokslo raidos ir studijų indėlį į nepriklausomos Lietuvos valstybės, visuomenės raidą, kultūros modernėjimo procesą. Svarbi nepriklausomos Lietuvos mokslo ir studijų institucionalizavimo istorijos data – Aukštųjų kursų įsteigimo šimtmetis, Lietuvos akademinėje visuomenėje buvo paminėta jau 2020 m. proginėse ir kai kuriose kitose mokslinėse konferencijose, paskelbti parengti pranešimų tekstai ir nauji leidiniai Kauno universitetinių studijų istorijos tematika.

Vertėtų paminėti tai, kad 1920 m. sausio 27 d. Kaune, Švietimo ministerijos salėje (dabar Maironio gimnazija), buvo atidaryti Aukštieji kursai, – visuomeniniais pagrindais įsteigta institucija, kuri tapo nepriklausomos Lietuvos valstybės aukštojo mokslo steigties pirmtaku tarpukariu.

Aukštieji kursai ir vėliau 1922 m. jų pagrindu pradėjęs veikti Lietuvos universitetas buvo steigiami labiau sudėtingomis sąlygomis negu kitų nepriklausomų Baltijos šalių aukštosios mokyklos. Ten aukštasis mokslas po Pirmojo pasaulinio karo buvo atkuriamas pasitelkiant karo metais blaškytą ir nukentėjusį, bet išsaugotą akademinį potencialą ir jo akademinės veiklos patirtį. Nepriklausomoje Lietuvoje praradus sostinę Vilnių, buvo prarasta net ir istorinio, bet nuo XIX a. neveikusio universiteto tęstinumo moralinė iliuzija, inteligentijai

teko kurti visai naują akademinį pagrindą laikina sostine vadinamame Kaune.

Aukštieji kursai visų pirma tapo pačios jaunos nepriklausomos Lietuvos valstybės akademinės bendruomenės formavimosi arena, kurioje brendo naujų idėjų, skirtingų pasaulėžiūrų ir nuostatų daigai. Pagal aukštuosius kursus 1922 m. įsteigtas Lietuvos universitetas Kaune palaiapsniui tapo itin svarbiu tarpukario visuomenės mokslo ir kultūros židiniu, kaip tai buvo kitose Baltijos šalyse.

Šių dienų mokslinėje spaudoje vis daugiau dėmesio skiriama tarpukario nepriklausomos Lietuvos intelektualų ir jų steigtų institucijų tyrimams, yra paskelbti svarbūs mokslo institucijų istorijos, biografistikos duomenys, visa tai sudaro galimybes plėtoti tyrimus ir diskursą apie universitetų paskirtį, asmenybių indėlį, išsamiau vertinti aukštojo mokslo raidos reikšmę visuomenei.

Išskirtinai pažymėtina nauja Audronės Veilentienės knyga „Kauno technologijos universiteto istorijos kelias“¹, kuri yra ne tik itin aktualus veikalas artėjant Lietuvos universiteto įsteigimo Kaune šimtosioms metinėms, tai yra informatyvus XX–XXI a. Lietuvos universitetinio elito raiškos, istorinio kelio atspindys. Kauno technologijos universiteto ištakos čia yra pagrįstai tiesiogiai siejamos su Aukštųjų kursų ir Lietuvos universiteto steigtimi, jo studijų organizavi-

¹ Veilentienė, A. *Kauno technologijos universiteto istorijos kelias*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2021.

Pastatas, kuriame
1920 m. sausio 27 d. buvo
atidaryti Aukštieji kursai
(R. Juzefovičiaus nuotr.)

mu ir veiklos plėtra. Monografijoje nuosekliai nagrinėjama universitetinė veikla nuo aukštojo mokslo steigties pradžios Kaune iki šių dienų studijų Kauno technologijos universitete.

Knygoje kūrybiškai ir profesionaliai panaudoti tyrinėti archyviniai ir skelbti šaltiniai, memuaristika, publicistika, mokslo darbai. Leidinio struktūra atitinka svarbiausius technikos ir technologijos studijų raidos Kaune tarpsnius. Monografijoje išsamiai atskleista, argumentuotai ir objektyviai įvertinta mokslo asmenybių pedagoginė ir mokslinė veikla, jų politinės ir visuomeninės nuostatos, dalyvavimas valstybės politiniame gyvenime, studentų sociokultūrinė raiška.

Knygos autorės pateikti faktografiniai duomenys apie universiteto teisinio statuso kaitą, pedagoginio ir mokslinio potencialo plėtojimą, politikos ir ideologijos poveikio problemas vertingai papildė mokslo ir švietimo istoriografijos žinias, yra svarbūs įvertinant Lietuvos aukštojo mokslo indėlį į valstybės, jos ūkio ir visuomenės raidą. Knyga yra naudinga atminties kultūrai

plėtoti, taip pat skleidžia vertingas istorines patirtis visuomenei, yra naudinga mokslo paskirties, jo atsakomybės, socialumo prasmėms suvokti.

Bendresnio istoriografinio konteksto prasme pabrėžtina, kad istorikai per pastaruosius dešimtmečius jau tyrė svarbius nepriklausomos Lietuvos Respublikos 1918–1940 m. švietimo, mokslo ir kultūros raidos procesų reiškinius, siekė įvertinti valstybės švietimo ir mokslo politikos aspektus. Istorinės Aukštųjų kursų formavimo aplinkybės pirmiausia išsamiau buvo tyrinėtos Ievos Šenavičienės ir Antano Šenavičiaus straipsnyje², kuriame autoriai pateikė svarbių istorinių duomenų apie studijų organizavimo pradžią Kaune 1920–1922 metais.

Kituose skelbtuose moksliniuose darbuose plačiau buvo nagrinėjamas Lietuvos aukštojo mokslo raidos procesas, kurį sąlygojo Aukštųjų kursų įsteigimas Kaune. Česlovas Mančinskas savo monografijoje

² Šenavičienė, I., Šenavičius, A. Aukštieji kursai: organizaciniai darbai ir sunkumai, *Istorija*, 2000, Nr. 44, p. 39–44.

Šių rūmų salėje 1922 m. vasario 16 d. atidarytas Lietuvos universitetas (R. Juzefovičiaus nuotr.)

„Aukštasis mokslas Lietuvoje 1918–1940“, pasitelkdamas dokumentinių šaltinių tyrimą, nagrinėjo aukštojo mokslo studijų organizavimo nepriklausomoje Lietuvoje problemas, atskleidė universitetinių studijų steigimo sunkumus³. Esminės universiteto veiklos tarptautiškumo intencijos aptartos Audronės Janužytės straipsnyje⁴. Šiuose darbuose paskelbti svarbūs mokslo politikos duomenys ir vertinimai yra naudingi naujiems tyrimams plėtoti.

Istorinėje literatūroje pagrįstai teigiama, kad objektyvios sąlygos, praktiniai valstybės ūkio, medicinos, švietimo poreikiai skatino rengti specialistus Lietuvoje, tačiau itin riboti valstybės ištekliai trukdė realiai pradėti inteligentijos siūlomo universiteto steigimą, vyriausybės ir politikų nuomone, specialistus tuo metu vertėjo rengti užsienyje. Nepaisant materialinių

sunkumų, matematikas, pedagogas Zigmas Žemaitis pradėjo telkti į Kauną iš Vilniaus ir užsienio šalių atvykstančius intelektualus, kurie visuomeniniais pagrindais pradėjo Aukštųjų kursų steigimo procesą. Šioje bendrą tikslą turinčioje bendruomenėje, kaip byloja istorikų tirti šaltiniai, aktyviai dalyvavo gamtininkas Tadas Ivanauskas, psichologas Jonas Vabalas-Gudaitis, istorikas Augustinas Janulaitis ir kt.

Akademinis bendruomeniškas iš esmės siejamas su bendrų vertybių pripažinimu, bendrų tikslų siekiais, tačiau ir šioje aplinkoje neretai susikerta pasaulėžiūrinės ir praktinio racionalumo pozicijos, kartais pradeda reikštis profesinė konkurencija. Nors šioje besiformuojančioje akademinėje bendruomenėje buvo itin akcentuojama technikos, medicinos, žemės ūkio, finansų studijų organizavimo praktinė svarba, taip pat tvirtai įsitvirtino humanitarinių disciplinų kryptingumas, kuris buvo svarbus lietuvių kultūrinei savimonei stiprinti, buvo palaikomas visuomenės.

1920 m. pradžioje, organizuojant Aukštųjų kursų, įsteigti 6 skyriai: Humanitarinis,

3 Mančinskas, Č. *Aukštasis mokslas Lietuvoje 1918–1940*. Vilnius: Lietuvos policijos akademija, 1996.

4 Janužytė, A. Nacionaliniai ir tarptautiniai aukštojo mokslo ir studijų interesai pirmosios Lietuvos respublikos laikotarpiu, *Socialinių mokslų studijos*, 2013, Nr. 5 (2), p. 445–446.

Visuomenės mokslų (socialinių), Matematinės ir fizikos, Gamtos, Medicinos, Technikos. Studijoms ir simboliniams atlyginimams finansuoti visuomenės ir lietuvių išeivijos aukojamas lėšas telkė įregistruota Aukštųjų kursų draugija. Nors studijų organizavimo institucija veikė visuomeniniais pagrindais, vėliau pašalpas literatūrai ir įrangai įsigyti suteikė Lietuvos Švietimo ministerija.

Šių skyrių vadovais ir studijų organizatoriais tapo aktyvūs aukštojo mokslo Kaune steigėjai: Z. Žemaitis, E. Volteris, A. Janulaitis, T. Ivanauskas, M. Nasvytis, J. Šimoliūnas. Pirmuoju Aukštųjų kursų vadovu tapo Z. Žemaitis, vėliau jį pakeitė J. Vabalas-Gudaitis (1921–1922 m.). Kursuose paskaitas skaitė virš 40 dėstytojų, svarbiausi studijų administravimo klausimai buvo sprendžiami Aukštųjų kursų Taryboje, taip pat skirtingų skyrių tarybose⁵.

Istorikai, remdamiesi atsiminimais ir kitais egodokumentais, konstatuoja, kad studijos buvo pradėtos sunkiomis sąlygomis, vyko tik vakarais skirtingų valstybinių įstaigų patalpose, stigo literatūros ir įrangos, apie tai byloja studentų atsiminimai ir dienoraščiai. 1921 m. užsiėmimai jau vyko Aukštiesiems kursams perduotose buvusios Komercinės mokyklos rūmuose Mickevičiaus-Donelaičio gatvių kampe. Vėliau šie rūmai tapo ir pirmaisiais 1922 m. steigiamo universiteto rūmais.

Kaip rodo istorinėje literatūroje skelbti duomenys, Aukštieji kursai buvo organizuoti pagal specialistų rengimo programas, numatyta pradėti taikomuosius mokslo tyrimus, tačiau čia pradėjo telktis ne vien

tik specialistų rengimo pedagogų, bet ir tas intelektualų branduolys, kuris skatino plėtoti kultūrinę studentijos ir visuomenės ugdymą, kultūrinės savimonės stiprinimą. Lietuvos visuomenei daug nusipelnė Mykolas Biržiška, Pranas Dovydaitis, Stasys Šalkauskis, Eduardas Volteris, Augustinas Janulaitis, Petras Leonas ir nemažai kitų akademinio elito asmenybių. Jie siekė susieti universitetinių studijų veiklą ir jos potencialą su visuomenės kultūriniu gyvenimu. Šių ir kitų iškilų mokslo asmenybių indėlis ugdant visuomenę išsamiau nagrinėjamas mokslo ir kultūros istorikų biografistinėje literatūroje⁶.

Tiek akademinė, tiek ir sociokultūrinė prasme svarbus buvo humanitarų indėlis, organizuojant studijas, buvo numatytos filologijos, literatūros, istorijos ir filosofijos studijos, kurios buvo iš esmės teorinės su praktinio panaudojimo perspektyva, padėjo brandinti studentų kultūrinę aplinką. Studijų Kaune steigimo dokumentiniai šaltiniai byloja apie pastangas susieti bendraeuropietiškąjį humanitarikos pagrindą su lietuviškuoju kultūriniu ir istoriniu palikimu.

Nors skirtingų pasaulėžiūrų sankirtos kartais trukdė steigiamo ir veiklą plėtojančio Lietuvos universiteto intelektualams susitelkti bendriems darbams, kita vertus, tai skatino diskusijas, kūrybinę konkurenciją, oponavimą vyraujančiai kultūros politikai. Lietuvos universiteto studijų ir kultūrinės veiklos sąsajos yra pagrįstai šių dienų

5 Šenavičienė, I., Šenavičius, A. Aukštieji kursai: organizaciniai darbai ir sunkumai. *Istorija*, 2000, Nr. 44, p. 40.

6 Leonavičius, J. *Petras Leonas – Lietuvos sąžinė* Kaunas: Technologija, 2002; Pšibilskis, V., B. *Mykolas Biržiška*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2009; Vasiliauskienė, A. *Akmenuotas patrioto*. Vilnius: Regnum fondas, 2001 ir kt.

literatūroje siejamos su kultūros tyrėjų, rašytojų, publicistų įtraukimu į studijų procesą ir organizacinį universiteto struktūros formavimo darbą, kurie stengėsi įtraukti Kauno profesūrą ir studentus į vis platesnį viešąjį laikinosios sostinės kultūrinį gyvenimą, publicistinę kūrybą ir šviečiamąją veiklą, dalyvavimą visuomeninėse kultūros draugijose⁷.

Universitetinių studijų steigties Kaune prielaidos, plėtojimo galimybės buvo aptariami pastarųjų metų Lietuvos mokslo renginiuose. 2020 m. sausio 27 d. proginę Aukštųjų kursų įsteigimo šimtmečio minėjimo konferenciją organizavo Kauno technologijos universiteto ir Vytauto Didžiojo universiteto mokslininkai, šių aukštųjų mokyklų ištakos ir raida yra tiesiogiai siejami su Aukštųjų kursų ir Lietuvos universiteto steigtimi. Proginės konferencijos pranešimų vaizdo įrašai ir visa medžiaga buvo viešinama internete, taip pat išleista atskiru leidiniu⁸.

Per šį renginį pranešėjai kalbėjo apie Aukštųjų kursų Kaune steigimo istorines aplinkybes ir problemas, apibūdino medicinos, teisės, technikos, humanitarinių disciplinų dėstymo organizavimą šioje institucijoje. Aukštųjų kursų įkūrimas, pasak Kauno aukštojo mokslo tyrėjos Audronės Veilentienės, „akivaizdžiai rodo, kad po Pirmojo pasaulinio karo Lietuvoje buvo susiformavusi stipri pilietinė visuomenė.

Dar XX a. pradžioje Lietuvoje ir užsienyje mažai kas galvojo apie galimą Lietuvos politinį atgimimą, jos grįžimą į politinį Europos žemėlapi, bet tai įvyko. Jei Lietuvos Vyriausybės nebūtų parėmusi visuomenė, kuri ne tik apgynė valstybę nuo priešų, bet ir sugebėjo įkurti aukštąją mokyklą, nebūtų ir Lietuvos valstybės“⁹.

Pranešimus šiame renginyje taip pat skaitė Kauno universitetų mokslininkai Vidmantas Pekarskas, Valerijus Keras, Jurgita Spaičienė, Jonas Vaičenonis ir kt. Konferencijoje buvo pažymėta, kad Aukštieji kursai ne tik subūrė intelektualus ir padėjo pagrindus rengiant kvalifikuotus specialistus, bet ir paskatino formuoti lietuvišką mokslinę terminiją, plėtoti lietuvių švietimo kalbą. Kita vertus, kaip konstatuota konferencijoje, aukštojo mokslo steigties metu buvo perimtos geriausių užsienio universitetų patirtys, pradėti akademinio tarptautinių ryšių pamatai.

Pranešėjai argumentuotai ir pagrįstai akcentavo ne tik specifiškas atskirų disciplinų studijų svarbą, bet ir atskleidė tarpdalykinio universalumo siekius ir plėtojamas studijuojančiųjų ugdymo galimybes per Aukštųjų kursų veiklą. Pavyzdžiui, techninių mokslų studentams buvo įvesti bendrosios psichologijos ir logikos kursai, gamtos mokslų skyriaus klausytojams, be fizikos, chemijos, mineralogijos ir psichologijos bei logikos kursų, teko klausyti pedagogikos, Lietuvos istorijos, filosofijos pagrindų dalykų paskaitas. Humanitaroms,

7 *Vakarykščio pasaulio atgarsiai*, sudaryt. M. Matulytė, R. Juzefovičius, R. Balsys, Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2018, p. 326–337 ir kt.

8 *Nuo pradinės mokyklos iki aukštojo mokslo Lietuvoje. Aukštųjų kursų šimtmečio minėjimo konferencijos pranešimų medžiaga*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2020.

9 Veilentienė, A. Aukštųjų kursų Kaune įkūrimo aplinkybės ir problemos. *Nuo pradinės mokyklos iki aukštojo mokslo Lietuvoje. Aukštųjų kursų šimtmečio minėjimo konferencijos pranešimų medžiaga*, Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2020, p. 31.

be privalomų ir specialybės dalykų, buvo numatyta klausyti zoologijos, botanikos, politinės ekonomijos, higienos, geografijos kursų¹⁰.

Aukštųjų kursų įsteigimo Kaune 100-osioms metinėms skirtą mokslinę konferenciją *Scientia et historia* 2020 m. spalio viduryje organizavo Lietuvo mokslu istorikų ir filosofų bendrija, o jai parengti pranešimų tekstai paskelbti Lietuvos mokslu istorikų tinklalapyje¹¹. Esminis šių pranešėjų dėmesys buvo skirtas ne vien tik nurodyti svarbiausius šaltinių duomenis, bet įvertinti studijų steigėjų idėjas, jų organizacinę indėlį.

Verta nurodyti, kad rankraštiniu Aukštųjų kursų palikimo, saugomo Lietuvos mokslu akademijos Vrublevskių bibliotekoje, apžvalga ir jų svarbos vertinimai pateikti Eglės Paškevičiūtės Kundrotienės ir Rūtos Kazlauskienės pranešimo tekste. Pranešėjos konstatavo, kad Lietuvos mokslu akademijos Vrublevskių bibliotekoje, ypač Rankraščių skyriuje, gausu medžiagos, atskleidžiančios Aukštųjų kursų organizavimo klausimus, struktūrą, įdomūs faktai apie kursų lektorius, jų dėstytytas disciplinas, taip pat apie visuomenei aktualias aukštojo mokslu organizavimo problemas. Daugiausia medžiagos išliko Teisiu skyriaus organizatoriaus, lektoriaus, o vėliau universiteto dėstytojo, Augustino Janulaičio personaliniame fonde. Čia ga-

lima rasti Aukštųjų kursų statutą, Teisiu skyriaus posėdžių protokolus, šio skyriaus paskaitų temas, klausytojų sąrašus ar egzaminų žiniaraščius.

Konferencijoje buvo aptarti Aukštųjų kursų humanitarinių disciplinų studijų organizavimas, mokslu ir kultūros asmenybiu indėlis ir jų reikšmė: 1920 m. Aukštųjų kursų humanitarams pradėjo dėstyti Eduardas Volteris, Pranas Dovydaitis, Augustinas Voldemaras, Petras Klimas, Juozas Eretas, Augustinas Janulaitis, kiek vėliau į studijas įsitraukė kiti Lietuvos intelektualai, kultūros veikėjai, kurie padėjo įgyvendinti studijų planus, o vėliau vis nuosekliau skatino plėtoti akademinės bendruomenės šviečiamąją veiklą visuomenėje.

Lietuvos universiteto (1930 m. pavadinto Vytauto Didžiojo universitetu) mokslininkų indėlis į mokslu ir tarpukario visuomenės gyvenimą, akademinio paveldo klausimai buvo nagrinėjami ir kai kuriuose mokslu istorikų ir filosofų pranešimuose konferencijoje *Scientia et historia* 2021 m. kovo 25–26 d. Visu pranešimų tezės taip pat yra paskelbtos Lietuvos mokslu istorikų tinklalapyje¹². Šios apžvalgos autoriaus pranešime buvo akcentuota sociokultūrinė akademinio elito raiškos reikšmė: tirti universitetinių studijų Kaune šaltiniai byloja apie reikšmingą mokslininkų organizacinę ir mokslinę indėlį ne tik į pedagoginį darbą, bet ir į telkiamą kvalifikuotą, socialiai aktyvią, demokratišką akademinę bendruomenę. Plėtojant sociokultūrinį universiteto gyvenimą, buvo

10 Nuo pradinės mokyklos iki aukštojo mokslu Lietuvoje. *Aukštųjų kursų šimtmečio minėjimo konferencijos pranešimų medžiaga*, Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2020, p. 71.

11 Konferencijos *Scientia et historia-2020* pranešimai. Prieiga per internetą: <http://www.moksloistorija.lt/konferencijos-scientia-et-historia-2021-pranesimu-tezes/>

12 Konferencijos *Scientia et historia – 2021* pranešimų tezės. Prieiga per internetą: <http://www.moksloistorija.lt/konferencijos-scientia-et-historia-2021-pranesimu-tezes/>

svarbus skirtingų sričių ir pažūrų universiteto profesorių dalyvavimas, šiame procese matomą įtaką darė moderniojo liberalizmo pozicijos. Vaclovo Biržiškos, Petro Leono, Albino Rimkos ir kitų intelektualų teorinės idėjos ir visuomeninė veikla buvo paremta socialinio solidarumo, tolerancijos ir kitais socialinės pažangos principais, kiekvieno žmogaus vertės ir jo teisių pripažinimu¹³.

Skaitytų pranešimų visuma leidžia konstatuoti, kad akademinės iniciatyvos dėka pradėtas Lietuvos universiteto kūrimo procesas sudarė ne vien tik galimybę pradėti tiesioginę aukštosios mokyklos pedagoginę veiklą, bet padėjo telkti kūrybingą ir socialią bendruomenę. Nors šioje aplinkoje dirbo skirtingų mokslo sričių, ideologinių pasaulėžiūrų asmenybės, bet savo raiška daugelis siekė sukurti demokratiškai veikiančią, modernią Lietuvos aukštąją mokyklą, numatė galimas mokslo ir visuomenės sąveikos sritis, skatino laisvą mąstymą, viešąją kultūrinę raišką.

Vertėtų paminėti, kad keli pranešimai Aukštųjų kursų ir Lietuvos universiteto įsteigimo tematika buvo taip pat buvo įtraukti į Lietuvos matematikų draugijos, Kauno miesto istorikų ir kai kurių kitų mokslinių konferencijų programas. Šie pranešimai iš dalies praplėtė aukštojo mokslo steigties įvertinimo aplinką daugiadalykinės mokslo istorinės tematikos kontekste.

Apibendrinant esminius universitetinių studijų Kaune steigties vertinimus sklebtuose darbuose ir pranešimuose, pabrėžtina tai, kad aukštojo mokslo organizavimas

laikonojoje sostinėje vyko akademinės inteligentijos iniciatyva ir panaudojant visuomeniniais pagrindais Aukštuosiuose kursuose suformuotą studijų struktūrą, organizavimo patirtį, siekta derinti taikomųjų specializacijų planavimą su studijų universalumu.

Visuomeninių Aukštųjų kursų pagrindu 1922 m. įsteigtas Lietuvos universitetas sudarė prielaidas plėtoti kultūrinę raišką: steigti organizacijas, organizuoti leidybą ir kt. Nepriklausomoje Lietuvoje besikurianti akademinė bendruomenė savo veikloje rėmėsi ne vien studijų dalykinio racionalumo poreikų suvokimu, bet ir kultūrinio tapatumo vertybėmis, tai yra lietuvių kalbos puoselėjimo, istorinio ir kultūrinio paveldo pažinimo ir sklaidos, taip pat užsienio mokslo, kultūros, visuomenės sąveikų patirtimis. Kultūrinį besiformuojančios akademinės bendruomenės socialumą lėmė jos iškilios asmenybės, o mokslinės ir kultūrinės raiškos patirtis siekta pritaikyti visuomenei ugdyti.

Į kultūrinę ir šviečiamąją universiteto bendruomenės veiklą visuomenėje įsitraukė ne tik humanitarai, bet ir kitų sričių profesūra, taip pat ir tie, kurie daugiau akcentavo universiteto specializuotų ar taikomųjų studijų paskirtį, jie tapo visuomenės mokslinio ir pasaulėžiūrinio ugdymo įkvėpėjais, nors kartais atstovavo skirtingas ideologines ar politines nuostatas.

Po Lietuvos universiteto įsteigimo palaipsniui aktyvėjo studentų kultūrinė, šviečiamoji veikla, buvo steigiamos jų organizacijos, joms įtaką darė Kauno profesūros pasaulėžiūrų įvairovė, šviečiamosios veiklos ir kūrybos patirtys.

Mokslo, kultūros ir visuomenės sąveikų istoriniai tyrimai šiuo metu yra aktualūs

13 Juzefovičius, R. Albino Rimkos indėlis į mokslo idėjų ir žinių sklaidą visuomenėje. Prieiga per internetą: <http://www.mokslistorija.lt/konferencijos-scien-tia-et-historia-2021-pranesimu-tezes/>

tu, kad tiek Lietuvos politinėje erdvėje, tiek ir pačioje akademinėje aplinkoje neretai kyla diskusijų apie sociokultūrinę universitetų paskirtį, todėl visuomenės švietimo ir kultūrinio tapatumo ugdymo, Lietuvos mokslo tarptautiškumo plėtoji-

mo istorinės patirtys, manytina, leidžia išsamiau paaiškinti akademinio socialumo formavimo ir „naudingumo“ visuomenei plėtojimo ypatumus, akademinų tradicijų ir dabarties sankirtas.

ROMUALDAS JUZEFOVIČIUS